

VERBES POPULAIRES ET FAMILIERS EN ROUMAIN

Dragoș Vlad Topală
(*Craiova, Romania*)

Résumé

La communication écrite et orale est faite dans différents registres de la langue, en fonction de la situation existante, des participants au dialogue. Le registre populaire concerne la familiarité des participants à l'acte de communication, contrairement au registre officiel. Les verbes populaires et familiers du roumain sont expressifs. Ces verbes sont utilisés dans les médias pour accroître la crédibilité de ceux qui parlent.

Mots-clés: *populaire, sens, verbes, synonymes, expressivité*

1. Dans la société roumaine actuelle la presse et les médias en général jouent un rôle important dans la formation et l'éducation du public récepteur. Par le biais du texte, le journaliste exerce une forte influence socioculturelle sur le public en se proposant, dans le même temps, de cultiver certaines convictions et de former une attitude critique par rapport à divers aspects négatifs de la réalité. Le phénomène est saisi par les linguistes: Maria Cvasnîi Cătănescu met en valeur les caractéristiques de l'éditorial¹ – en tant qu'article d'opinion et d'attitude officielle du journal, mais aussi comme opinion personnelle du journaliste, «coloana vertebrală a gazetei»/colonne vertébrale du journal (p. 443). Les editoriaux des principaux quotidiens roumains ont «un public diversifié et mobile qui doit être attiré, convaincu et, dans la situation idéale, transformé en récepteur stable» (p. 443).

Le langage utilisé dans les textes journalistiques est hétérogène: on y trouve aussi bien des éléments livresque de la langue littéraire que des

¹ Maria Cvasnîi Cătănescu, *Retorica textului jurnalistic – cu referire la editorial*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale II* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, EUB, 2003, p. 443–458.

éléments régionaux, familiaux et argotiques de la langue populaire. Le phénomène de «transgression des limites stylistiques entre littéraire et non-littéraire et d'imposition de l'oralité», qui est courant dans le journalisme roumain actuel, est observé par Valeria Guțu Romalo². Il connaît une prolifération et devient une procédure conventionnelle de représentation de la réalité. À part l'hétérogénéité et la mobilité du lexique, il existe également des éléments spécifiques au discours journalistique: le mot placé entre univocité et polysémie, mélange de la terminologie sociopolitique avec des éléments de la langue commune connotés stylistiquement³.

2. La préférence pour le langage décontracté et l'intention satirique font partie des stratégies argumentatives subversives⁴, fréquemment utilisées dans les textes journalistiques actuels. L'une des stratégies de persuasion, repérables dans des différents types de textes, de l'annonce publicitaire au texte politique, est l'enthymème, un syllogisme elliptique, «dans lequel l'une des prémisses ou bien la conclusion n'est pas exprimée mais sous-entendue» (*DEX/Dictionnaire explicatif de la langue roumaine*)⁵. S'y ajoutent d'autres moyens: des expressions populaires créées à partir de certains verbes, noms ou adjectifs. Par leur biais, le journaliste se propose d'attirer le public récepteur, de choquer, de se conférer une authenticité linguistique et une couleur locale⁶.

3. Notre recherche s'intéresse aux verbes à forme populaire, utilisés dans la presse roumaine actuelle. Ce choix est motivé par l'importance que le verbe a dans la communication. En tant qu'élément essentiel, le

² Valeria Guțu Romalo, *Stilul „relaxat” în uzul limbii române actuale*, în „Limbă și literatură”, vol. 3-4/1996, p. 22.

³ Cf. Georgeta Corniță, *Manual de stilistică*, Baia Mare, Editura Umbria, 1995, p. 127.

⁴ Cf. Ioana-Cristina Pîrvu, *Procedee ale argumentării în presa scrisă*, în *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, EUB, 2008, p. 456.

⁵ Voir aussi C. Cmeciu, *Strategii persuasive în discursul politic*, Iași, Editura Universitas XXI, 2005, p. 154; Luminița Hoartă Cărăușu, *Strategii argumentative și persuasive în discursul politic românesc actual*, în *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, EUB, 2008, p. 329–340.

⁶ Cf. Rodica Zafiu, *Diversitate stilistică în româna actuală*, București, EUB, 2001, p. 275.

verbe assure une prédication et une logique à l'énoncé. Les verbes à forme populaire⁷ sont largement utilisés dans les textes journalistiques. Ils sont consignés par les ouvrages de lexicographie (*DEX*, *DEXI*, *DOOM*, *DS*). Dans le cas de certains verbes, le registre populaire est controversé d'un ouvrage à l'autre. Par exemple: *a afla* = (pop.) *a iscodi* (*DS*, 11), cf. *a inventa*, *a scorni* (*DEX*, 18; *DEXI*, 34); *a servi* = (pop.) *a slugări* (*DS*, 770), cf. (pop.) *a bea* ou *a mânca* (*DEXI*, p. 1748); *a apăra* = (pop., ancien.) *a oblădui* (*DS*, 28), cf. (pop.) *a susține*, *a se dezvinovăți*, *a se disculpa* (*DEXI*, 99); *a aranja* = (pop., fam.) *a drege* (*DS*, 32), cf. (fam.) *a bate*, *a distruge* (*DEXI*, 114); *a certa* = (pop., fam.) *a beșteli*, *a muștrului* (*DS*, 111), cf. (pop.) *a se sfădi*, *a se gălcevi* (*DEXI*, 336); *a deforma* = (pop., fam.) *a se scâlâmbăia* (*DS*, 187), cf. (pop.) *a diforma* (*DEXI*, 532), etc.

Le matériel choisi de la presse roumaine actuelle est constitué de 8 verbes, dont certains ont un emploi exclusivement populaire et d'autres sont utilisés dans plusieurs registres. Il s'agit de verbes, identifiés dans le contenu ou bien dans les titres des articles de la presse, surtout au présent et au passé composé.

I. Les verbes qui ont un emploi exclusivement populaire:

***boscorodește*:**

«vorbește» (parler): *țiganu' dă muzica mai încet și boscorodește la telefon* (<http://talentirosit.com/29.07.2010>, *Nesimțirea și jegu' e dă bine, mo!*).

«critică» (critiquer): *În timp ce bucureșteanul de rând boscorodește cu elan Primăria Generală pentru toate neajunsurile, primarul de sector se mulțumește să trimită cărți poștale mieroase cu ocazia tuturor sărbătorilor din an* (www.qmagazine.ro/16.04.2007, *Povești din mahala*).

«cicălește» (chicaner): *Ne tutelează și ne boscorodește o generație în care nimeni n-a gândit cu adevărat* (www.google.ro/30.09.2011, *România Interbelică – Foaie Națională*).

⁷ Cf. Silvia Pitiriciu, *Morfologia adjectivelor deantroponime și depatronime în română, franceză și italiană*, in „Studii și cercetări lingvistice”, Anul LV, No. 1–2/2004, p. 53–61; *Morfologia verbelor reflexive în DOOM²*, in *Studia in honorem Profesor univ. dr. dr.h.c. mult. Maria Iliescu*, Craiova, Editura Universitaria Craiova, 2008, p. 199–203.

«ceartă» (engueuler): *Mă boscorodește de fiecare dată când uit să dau semnalul* (www.subiectiv.ro/15.01.2009, *Alo, domnu', mașinile astea noi vin fără lămpi de semnalizare*).

drege:

«reface» (se refaire): *Orădenii se pot drege cu o bârfă, o cafea și o partidă de săniuș după Revelion* (www.adevărul.ro/1.01.2011, *Orădenii se pot drege cu o bârfă, o cafea și o partidă de săniuș după Revelion*).

«repară» (réparer): *Traian Băsescu o drege cu Putin* (www.newspad.ro/21.01.2006, *Traian Băsescu o drege cu Putin*).

«restabilește» (rétablir): *Mircea Drăghici drege istoria cu cheia de 14* (www.criterii.ro/25.06.2011, *Mircea Drăghici drege istoria cu cheia de 14*).

oblăduiește:

«apără» (défendre): *Justiția oblăduiește infractorii!?* (liderul-deopinie.ro/21.02.2009, *Justiția oblăduiește infractorii!?*).

«vconduce» (diriger): *Centrul pentru Jurnalism Independent oblăduiește presa locală* (www.comanescu.ro/18.06.2007, *Centrul pentru Jurnalism Independent oblăduiește presa locală*).

«protejează» (protéger, masquer): *Ungureanu acuzat că oblăduiește ilegalitățile de la DEPONIA Măldărești* (www.impactreal.ro/06.12.2010, *Ungureanu acuzat că oblăduiește ilegalitățile de la DEPONIA Măldărești*).

ostoiește:

«se potolește» (apaiser): *Setea de aventuri intelectuale se ostoiește după ce ajung la primul hotel din apropiere și află că nu mai au camere libere* (www.google.ro/01.09.2005, *O zi și jumătate la Tokio*).

«se termină» (finir): *Anotimpul în care mu'cătura rebelă a mustului tânăr se ostoiește, prevestind înțeleapta cumiințenie a vinului vechi* (www.cfr.ro/22.11.2011, *A venit toamna*).

«se alină» (adoucir, calmer, apaiser): *La o anumită vârstă (a maturității) începem să realizăm acel dor pe care îl avem și care nu se ostoiește decât întorcându-ne acolo de unde am plecat* (profesor4you.centerblog.net/02.01.2011, *Moisei, lacrima sufletului meu*).

II. D'autres verbes sont ont un registre plus large d'utilisation, populaire et familier:

iscodește:

«cercetează» (épier, regarder): *Avionul care iscodește norii* (evz.ro/24.06.2010, *Avionul care iscodește norii*).

«spionează» (espionner): *Geoană îl iscodește pe Adrian Năstase* (www.infonews.ro/15.06.2007, *Geoană îl iscodește pe Adrian Năstase*).

«chestionează» (questionner): *Istodor mă iscodește mâine în Cațavencu* (textier.blogspot.com/18.07.2006, *Istodor mă iscodește mâine în Cațavencu*).

muștruluiște:

«ceartă» (admonester): *Iliescu muștruluiște vecinii României* (www.ziaruldeiasi.ro/10.12.2010, *Iliescu muștruluiște vecinii României*).

«critică» (critiquer): *CSM îl muștruluiște pe Traian Băsescu* (www.luju.ro/15.12.2010, *CSM îl muștruluiște pe Traian Băsescu*).

se scâlâmbăie:

«se schimonosește» (grimacer): *Ilinca Vandici se scâlâmbăie sub lupă* (www.ziare.com/29.10.2011, *Ilinca Vandici se scâlâmbăie sub lupă*).

«se fandosește» (faire le pitre): *Mihai Morar îl imită pe Dan Bălan! Uite cum se scâlâmbăie la televizor!* (monden.firesse.ro/18.10.2010, *Mihai Morar îl imită pe Dan Bălan!*).

«se chinuie» (peiner): *De ce se scâlâmbăie atât de mult CNAS și Siveco să introducă în codul de programare lucruri care ar trebui scrise în bazele de date în nomenclatoare?* (<http://193.151.30.188/cnas/forum/02.12.2011>, *CNAS-SIUI Sistem Informatic Unic Integrat*).

slugărește, slugăresc:

«curăță» (nettoyer): *Ghiolbanii murdăresc, voluntarii slugăresc* (www.ziuconstanța.ro/26.09.2011, *Ghiolbanii murdăresc, voluntarii slugăresc*).

«servește» (servir): *Vă spun sincer, acest domn a fost membru marcant PDL, iar acum slugărește cu nerușinare alt personaj blamat la vremea respectivă* (www.romanalibera.ro/29.11.2009, *Duvăz: Băsescu a avut o relație foarte apropiată cu S. O. Vântu și a aprobat privatizarea Petromidia*).

4. Les verbes exemplifiés sont intégrés au sein de la langue standard dans le but de donner davantage d'expressivité et de véridicité à la communication. Dans le discours, ils ont un ou plusieurs sens. Dans le registre populaire et/ou familier, les verbes de ce genre marquent une attitude du sujet (du journaliste) par rapport aux auteurs des actions qui sont souvent de personnes publiques, ayant des responsabilités sociales, des personnes qui commettent des infractions, qui défient les autres, etc. *A boscorodi, a muștrului, a se scâlâmbăia, a slugări* ont des connotations négatives (ironie, défi, mépris envers le comportement ridicule de certains individus); ils reflètent une attitude du journaliste par rapport à la dégradation des préoccupations et des relations sociales. *A drege, a ostoi, a oblădui* ont des connotations positives; leur sémantique indique l'atténuation de l'action. Le pronom réflexif exprime aussi une attitude personnelle du sujet qui parle; il devient l'instrument de certaines mutations sémantiques internes, indiquant la participation intense du sujet à l'action du verbe prédicat.

Du point de vue de la catégorie du temps, c'est le présent qui développe le registre sémantique le plus riche⁸; il recouvre toutes les trois perspectives temporelles (passé, présent, futur).

Les verbes confèrent donc généralement à la langue de l'expressivité; dans le discours journalistique roumain actuel, ils s'associent à la spontanéité et à la liberté d'expression du journaliste.

BIBLIOGRAPHIE

Cmeci, C. *Strategii persuasive în discursul politic*, Iași, Editura Universitas XXI, 2005.

Corniță, Georgeta. *Manual de stilistică*, Baia Mare, Editura Umbria, 1995.

Cvasnii Cătănescu, Maria. *Retorica textului jurnalistic – cu referire la editorial*, in „Aspecte ale dinamicii limbii române actuale II” (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, EUB, 2003, p. 443–458.

Guțu Romalo, Valeria. *Stilul „relaxat” în uzul limbii române actuale*, in „Limbă și literatură”, vol. 3–4/1996, p. 20–24.

Hoară Cărăușu, Luminița. *Strategii argumentative și persuasive în discursul politic românesc actual*, in vol. „Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării” (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, EUB, 2008, p. 329–340.

⁸ Cf. Todi, 2007: 213–219.

Pitiriciu, Silvia. *Morfologia verbelor active în DOOM²*, in „Analele Universității din Craiova”, Seria Științe Filologice. Lingvistică, Anul XXVIII, Nr. 1–2/2006, p. 193–199.

Pitiriciu, Silvia. *Morfologia verbelor reflexive în DOOM²*, in “Studia in honorem Profesor univ. dr. dr.h.c. mult. Maria Iliescu”, Craiova, Editura Universitaria Craiova, 2008, p. 199–203.

Pîrvu, Ioana-Cristina. *Procedee ale argumentării în presa scrisă*, in “Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării” (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, EUB, 2008, p. 455–460.

Todi, Aida. *Fluctuații în flexiunea verbului în limba română actuală*, in vol. “Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare”, București, Editura Universității din București, 2007, p. 213–219.

Zafiu, Rodica. *Diversitate stilistică în româna actuală*, București, EUB, 2001.

ABRÉVIATIONS

DEX = Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

DEXI = Eugenia Dima (coord.), *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, Editura Arc, Editura Gunivas, Chișinău, 2007.

DOOM = Academia Română, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

DS = Luiza Seche, Mircea Seche, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1997.

SOURCES

<http://talentirosit.com>

www.qmagazine.ro

www.google.ro

www.subiectiv.ro

www.adevărul.ro

www.newspad.ro

www.criterii.ro

www.comanescu.ro

www.impactreal.ro

www.cfr.ro

www.infonews.ro

www.ziaruldeiasi.ro

www.luju.ro

www.ziare.com

<http://193.151.30.188/cnas/forum>

www.romanialibera.ro

НАРОДНИ И ФАМИЛИАРНИ ГЛАГОЛИ В РУМЪНСКИЯ ЕЗИК

Драгош Влад Топала

Общуването – писмено или устно – се осъществява в различни езикови регистри, в зависимост от съществуващата ситуация, както и от събеседниците. Регистрите *народен* и *фамилиарен* се отличават с по-висока степен на близост между участниците в диалога. Този факт може да се наблюдава и в речта на актуалната публицистика. Една серия от глаголи с книжовни форми в румънския език имат фамилиарни и народни еквиваленти, които се характеризират с експресивност. Степента на експресивност мотивира употребата на тези глаголи и в разговорния регистър.

Ключови думи: *народен, смисъл, глагол, синоними, експресивност*

VULGAR AND FAMILIAR VERBS IN THE ROMANIAN LANGUAGE

Dragosh Vlad Topala
(Craiova, Romania)

Communication – in written or oral form – is realized in different language registers depending on the existing situation as well as the interlocutors. The registers *vulgar* and *familiar* are distinguished for a higher level of closeness between those taking part in the dialogue. Series of verbs with literary forms in the Romanian language possess familiar and vulgar equivalents characterized by expressiveness. The same fact could be observed in the speech of topical political journalism. The level of expressiveness motivates the usage of those verbs in the colloquial register as well.

Key words: public, meaning, verb, synonyms, expressiveness.